GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (2×10) + (1×14) – 34 נקודות
פרק שלישי – (2×13) – 26 נקודות
פרק רביעי – (2×13) – 26 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על שני סעיפים מן השאלות 1–2 (לכל סעיף – 7 נקודות).
אפשר לבחור בסעיף אחד מכל שאלה או בשני סעיפים מאותה השאלה.

1. הממצאים הארכאולוגיים בתוואי הכביש

(14 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את סוג הלאומיות (אתנית־תרבותית או אזרחית־פוליטית), שעליו התבססה הדרישה של הארכאולוגים.
הסבר כיצד סוג לאומיות זה בא לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

ב. ציין והצג את הזכות שמשרד התחבורה ביקש לממש בתכנון הכביש.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע
(7 נקודות)

2. חובת ליווי לנהג חדש צעיר

(14 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בחובה של נהג חדש צעיר לנהוג בלילה בליווי נהג ותיק.
הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

ב. ציין והצג את המאפיין היהודי של מדינת ישראל שעליו התבסס הנהג בטענתו.
הסבר כיצד מאפיין זה בא לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על שלוש שאלות:
על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות)
ועל אחת מן השאלות 8–12 (14 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות).
כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים בכל תשובה.

3. המחויבות והאחריות של מדינת ישראל ליהודי התפוצות

(10 נקודות)

הצג שני ביטויים למחויבות ולאחריות של מדינת ישראל ליהודי התפוצות.

(10 נקודות)

4. חקיקת משנה / חקיקת תקנות לשעת חירום

(10 נקודות)

הצג אחד משני תפקידי הממשלה:

– חקיקת משנה

או:

– חקיקת תקנות לשעת חירום

(10 נקודות)

5. אי־תלות הרשות השופטת

(10 נקודות)

הצג שני ביטויים של אי־תלות (עצמאות) של הרשות השופטת.

(10 נקודות)

6. חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח

(10 נקודות)

הצג חובה אחת של האדם כאדם, וחובה אחת של האדם כאזרח.

(10 נקודות)

7. הבדלים בין הבחנה ובין העדפה מתקנת

(10 נקודות)

הצג שני הבדלים בין מדיניות הבחנה ובין העדפה מתקנת.

(10 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12 על פי אחד מן האשכולות שלמדת (14 נקודות לשאלה).

---

8. אשכול העולם היהודי

(14 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

- הצג שני מאפיינים של החברה החרדית בישראל.
- הצג את הסדר הסטטוס־קוו.
- הסבר כיצד הסדר הסטטוס־קוו מאפשר את המימוש של אחד המאפיינים של החברה החרדית.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה

(14 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את המושג תקשורת המונים.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בקיומה של תקשורת המונים.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(14 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את המושג בחירות מקדימות (פריימריז).
- הצג המושג זכויות פוליטיות.
- הסבר כיצד קיום בחירות מקדימות מאפשר מימוש של זכויות פוליטיות.

11. אשכול רשויות מקומיות

(14 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג את שיטת הבחירות לשלטון המקומי.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בשיטת הבחירות לשלטון המקומי.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(14 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג ארגונים חוץ ממשלתיים (המגזר השלישי).
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם בא לידי ביטוי בקיום של ארגונים אלה.

פרק שלישי (26 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. התנאים לקיום בחירות דמוקרטיות

(13 נקודות)
(ראו בנספח: התקציב ומשבר המשילות)

הצג שני תנאים לקיום בחירות דמוקרטיות.

הסבר כיצד אחד התנאים לקיום בחירות דמוקרטיות בא לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

14. עקרון שלטון העם

(13 נקודות)
(ראו בנספח: התקציב ומשבר המשילות)

הצג את העיקרון הדמוקרטי שלטון העם.

הסבר כיצד עקרון שלטון העם עשוי להתחזק לטענת הכותב על פי הקטע.

(13 נקודות)

15. תפקיד הכנסת: פיקוח וביקורת

(13 נקודות)
(ראו בנספח: התקציב ומשבר המשילות)

הצג את תפקיד הכנסת: פיקוח וביקורת.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 13 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–18 (13 נקודות לשאלה).

---

16. הבחירות בשני סיבובים

(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 16)

- ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בשיטת הבחירות במדינה הזו.

  הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

  (13 נקודות)

17. עלייה בזכות סבא יהודי

(13 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את החוק שבני המשפחה התבססו עליו בבקשתם לעלות לארץ.
הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

18. שופט שפסל את עצמו

(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את הזכות שעליה ביקש השופט להגן בהחלטתו לפסול את עצמו מלשפוט מקרה זה.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 19–20

ענה על אחת מן השאלות 19–20 (13 נקודות לשאלה).

---

19. תחבורה ציבורית בשבתות ובחגים

(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 19)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד אחר לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. הגבלת העלאת שכר הדירה

(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד אחר לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

נספח – הקטעים

שאלה 1

במהלך עבודות הרחבה של אחד מכבישי הארץ נחשפו חורבות של יישוב עתיק. בחפירות שערכו ארכאולוגים שהוזעקו למקום התגלו שרידי בית כנסת קדום, אבני בניין שעליהן חרותות מנורות וכתובות בכתב עברי עתיק. כדי שלא לפגוע בממצאים דרשו הארכאולוגים להטות את מסלולו של הכביש. לדבריהם, הממצאים שהתגלו הם שרידים מן העבר היהודי בארץ־ישראל, לכן יש להקים במקום גן לאומי ובו יוכלו אזרחי המדינה להתבונן בממצאים וללמוד על העבר.

בתגובה לדרישה זו הודיע משרד התחבורה כי התנאים הפיזיים במקום אינם מאפשרים כל שינוי בתוכנית. התכנון המקורי של הכביש הכרחי לשמירה על שלום הנוסעים, וכל שינוי עלול לסכן אותם. בסופו של דבר הוחלט שהממצאים הארכאולוגיים יועברו למוזאון מתאים והכביש ייסלל כמתוכנן.

שאלה 2

מדינת ישראל מנסה להתמודד עם תאונות הדרכים שנהגים צעירים מעורבים בהן. לכן הוחלט שנהג חדש צעיר (שגילו פחות מ־24 שנים) יהיה חייב בליווי של נהג ותיק בעת נהיגה בלילה, בששת החודשים הראשונים מיום קבלת רשיון הנהיגה. נהג חדש צעיר שינהג בלילה בלי ליווי של נהג ותיק, צפוי לקבל קנס ורישיונו יישלל.

נהג חדש צעיר נתפס נוהג בלילה ללא מלווה. המקרה אירע יומיים לפני סיום התקופה שבה הוא חייב במלווה. הנהג הצעיר טען בבית המשפט כי אין לקנוס אותו או לשלול את רישיונו משום שאומנם על פי התאריך הלועזי היה עליו לנהוג בליווי של נהג ותיק במשך יומיים נוספים, אך על פי חודשי השנה העבריים כבר עברו שישה חודשים מיום קבלת הרישיון. לדבריו, יש לחשב את תקופת הליווי על פי חודשי השנה העבריים, כפי שבכל מסמך רשמי של המדינה מצוין תאריך עברי.

התקציב ומשבר המשילות

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

החוק בישראל קובע כי בחירות לכנסת ייערכו בכל ארבע שנים, אולם תדירות הבחירות בעשורים האחרונים מעידה על אי־יציבות: בחירות 1988 היו הבחירות האחרונות שנערכו במועדן, ומאז 1992 נערכו בישראל בחירות בכל שנתיים ושמונה חודשים בממוצע.

במציאות זו של חוסר יציבות, מדינת ישראל מתנהלת מתוך משבר משילות (שליטה של הממשלה). מצב זה פוגע ביכולת לנהל ולקדם מדיניות ארוכת טווח, ומעודד תופעה שלילית המשניאה את הפוליטיקה על הציבור – סחטנות פוליטית. הסחטנות מתבטאת בתביעות התקציביות של מפלגות הקואליציה שנועדו להיטיב עם ציבור הבוחרים שלהן, ואינן בהכרח חלק מתוכניתה הכוללת של הממשלה. הסחטנות מקשה על הממשלה לאשר את תקציב המדינה, ובעקבות זאת מתערער אמון הציבור במוסדות השלטון, ואף בדמוקרטיה עצמה. המכשול בתהליך של אישור התקציב ממחיש את הליקויים בשיטה הפוליטית הקיימת, ואת הצורך לערוך שינויים שיגבירו את כושר המשילות.

לפיכך אני סבור שיש לאמץ חוק ולפיו ראש הסיעה הגדולה ביותר יהיה ראש הממשלה. כך יוכל ראש הסיעה לנהל משא ומתן קואליציוני בעמדה של עוצמה לעומת המפלגות השותפות האפשריות. צעד זה יחייב הרכבה של גושים מפלגתיים גדולים מכמה מפלגות קטנות עוד לפני הבחירות, ואלה יבטיחו שהעומד בראש אחד הגושים יהיה ראש הממשלה. כך יוכלו הבוחרים להצביע למפלגות שהם תומכים בהן, בידיעה שקולם יבוא לידי ביטוי באחד מן הגושים הגדולים. כמו כן, אזרחים רבים יותר ירצו להשתתף בהליך הדמוקרטי.

בעקבות זאת יגדל הסיכוי להקמת קואליציות שיהיו יציבות ואחידות בהשקפותיהן, ואתגרים כמו גיבוש יעדים ארוכי טווח והעברת תקציבים להגשמתם יוכלו להתממש.

כיום אי־אישור התקציב משמעותו הכרזה על סיום כהונתה של הכנסת. התניית המשך כהונתה של הכנסת באישור התקציב גורמת להעברתו בכל מחיר, והמחיר הזה עלול להיות הרסני לכלכלה הישראלית. לפיכך, לדעתי יש לפעול לניתוק הקשר בין העברת חוק התקציב להמשך הכהונה של הכנסת והממשלה.

מעובד על פי: "התקציב ומשבר המשילות", י' פלסנר, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2/9/2015.

שאלה 16

בבחירות שנערכו באחת המדינות באירופה התמודדו חמישה מועמדים עיקריים. על פי שיטת הבחירות במדינה זו, כדי לנצח המועמד חייב לקבל יותר ממחצית הקולות. בתום יום הבחירות התברר כי איש מן המועמדים לא זכה במספר הקולות הדרוש כדי לנצח, ולכן נערך סיבוב בחירות נוסף ובו התמודדו שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגבוה ביותר. רק בתום הסיבוב השני הוכרז על זכיית אחד המועמדים.

שאלה 17

כמה בני משפחה ממדינה באמריקה הלטינית ביקשו לעלות לישראל. בבקשתם לעלות לארץ הם טענו שסבא שלהם היה יהודי, והציגו אישורים ומסמכים המוכיחים זאת. משרד הפנים קיבל את בקשתם ואִפשר למשפחה לעלות לארץ.

שאלה 18

בבית המשפט העליון נערך דיון משפטי בנוגע לתביעה שהוגשה נגד חברה מסחרית מסוימת. אחד השופטים שהיה אמור לדון במקרה ביקש לפסול את עצמו ולא להיות בהרכב השופטים משום שיש קרבה משפחתית בינו לבין אחד ממנהלי החברה הנתבעת. לדבריו קרבה זו עלולה לפגוע בזכות יסוד של הצדדים במשפט ולכן ראוי ששופט אחר ישפוט במקומו.

שאלה 19

במרבית הערים בישראל שרוב תושביהן הם יהודים התחבורה הציבורית אינה פועלת בשבתות ובחגים היהודיים. סוגיה זו מעוררת ויכוח בציבור – יש התומכים בהפעלת תחבורה ציבורית בכל ימות השבוע אף בשבתות ובחגים ויש המתנגדים לכך.

שאלה 20

שוכרי דירות רבים, בעיקר באזור המרכז, התלוננו כי בעלי הדירות מנצלים את מצוקת הדיור ומעלים בכל שנה את שכר הדירה בשיעור גבוה. עניין שכר הדירה הגבוה באזור המרכז נדון בכנסת. אחת ההצעות שעלתה לדיון במליאה הייתה לאסור על בעלי הדירות להעלות בכל שנה את שכר הדירה בשיעור גבוה, ולהתיר להם להעלותו בשיעור נמוך שתקבע הכנסת מראש.
יש התומכים בהצעה ויש המתנגדים לה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics